

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БУРДЕНЮК ТАРАС ГРИГОРОВИЧ

УДК 657.3: 658.511: 636/637

**СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ТЕРНОПІЛЬ - 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Фаріон Іван Дем'янович,
Тернопільський національний економічний університет,
завідувач кафедри обліку в бюджетній та соціальній сфері.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Парасій-Вергуненко Ірина Михайлівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу;

кандидат економічних наук, доцент
Гордополова Наталія Василівна,
Вінницький інститут економіки Тернопільського національного економічного університету,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту.

Захист відбудеться 8 квітня 2011 року о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Львівська 11-а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий 3 березня 2011 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

М. П. Шаварина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасне динамічне зовнішнє середовище активізує вітчизняні підприємства до вироблення та реалізації механізмів ефективної конкурентної боротьби і досягнення стійких переваг, що передбачає необхідність упровадження в практику стратегій довготермінового виживання та, за необхідності, їх коригування чи поновлення. За відсутності комплексної методики аналізу конкурентоспроможності підприємства виникає низка важливих питань, які потребують вирішення. Для досягнення належної конкурентоспроможності підприємства необхідні тривалий час і значні зусилля. Комплексне виконання цих завдань є прерогативою стратегічного управління, в основі якого – стратегічний аналіз. Розроблення ефективних методик стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємства зумовлює необхідність дослідження конкурентоспроможності, критеріїв та методів її оцінки.

Аналіз багатьох літературних джерел дає підстави стверджувати, що проблеми аналізу конкурентоспроможності підприємства постійно перебувають у центрі уваги вчених-економістів. Класичними роботами з основ стратегічного аналізу, теорії взаємодії підприємства та зовнішнього середовища, концепцій стратегічної орієнтації фірми є праці І. Ансоффа, Ж. Бовера, В. Р. Гута, К. Ендрюса, К. Р. Крістенсена, Е. П. Лернеда, А. Д. Чендлера. Ідеї класиків покладені в основу сучасного бачення стратегічного аналізу як самостійного напрямку аналітичних досліджень, розробленню теоретико-прикладних аспектів котрого присвячені роботи вітчизняних науковців Т. В. Головка, Н. В. Гордополової, С. М. Жукевич, М. І. Ковальчука, І. М. Парасій-Вергуненко, С. В. Сагової, К. І. Редченка, І. Д. Фаріона. Аналітичні дослідження конкурентоспроможності підприємства певною мірою розкриті у працях Г. Л. Азоева, А. Є. Воронкової, С. Б. Довбні, Н. А. Дробітько, Ю. Б. Іванова, В. Ф. Оберемчука, Р. А. Фатхутдінова, О. Б. Чернеги та інших.

Втім, у роботах зарубіжних та вітчизняних дослідників теоретичні й методичні аспекти стратегічного аналізу конкурентоспроможності суб'єктів господарювання загалом та підприємств галузі птахівництва зокрема розкриті ще не сповна. Недослідженими залишаються питання моделювання стратегії конкурентоспроможності на основі портфельного аналізу та прогнозування.

Забезпеченість комплексного підходу до стратегічного аналізу конкурентоспроможності птахівничих підприємств шляхом розроблення окремих методик, базованих на оцінці внутрішніх та зовнішніх критеріїв, які передбачають формування ефективної конкурентної стратегії, стали основою вибору теми дисертаційного дослідження, визначили його мету й завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукової тематики Тернопільського національного економічного університету в межах держбюджетної теми кафедри обліку в бюджетній та соціальній сфері «Дослідження і розробка методології і методики

питань організації обліку, аналізу, контролю і аудиту в сфері послуг» (державний реєстраційний номер 0105U000853). Автором розроблено методику аналізу конкурентоспроможності підприємств. Матеріали дослідження використано також при виконанні госпдоговірної науково-дослідної роботи на тему: «Розробка методики стратегічного аналізу ТзОВ «Заготсервіс» (державний реєстраційний номер 0107U012235). Зокрема, автор розробив стратегію розвитку ТзОВ «Заготсервіс».

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в розробці концепції стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств.

Для її досягнення окреслені конкретні завдання, що мають наукове й практичне значення:

- дослідити концептуальні підходи до визначення стратегічного аналізу на предмет виявлення принципових розбіжностей у наукових позиціях щодо його змісту, особливостей та етапів проведення;
- розглянути характеристики конкурентоспроможності підприємства та продукції як об'єктів стратегічного аналізу;
- визначити основні критерії конкурентоспроможності підприємства з метою розроблення методики їх аналізу;
- розробити методику аналізу внутрішніх та зовнішніх критеріїв конкурентоспроможності для оцінки стратегічних позицій підприємств галузі птахівництва;
- запропонувати методику комплексного аналізу критеріїв конкурентоспроможності птахівничих підприємств;
- сформулювати модель інтегральної оцінки конкурентоспроможності підприємства для визначення ефективної конкурентної стратегії;
- удосконалити підходи до аналізу стратегічних зон господарювання для вироблення альтернатив діяльності підприємств в межах продуктового портфеля;
- запропонувати механізм прогнозування конкурентоспроможності для аналізу тенденцій розвитку птахівничих підприємств.

Об'єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність птахівничих підприємств у конкурентному середовищі.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні питання здійснення стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є фундаментальні та прикладні дослідження з проблем стратегічного аналізу та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. У роботі використано: загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції – при дослідженні концептуальних підходів до визначення економічної сутності стратегічного аналізу, формуванні критеріїв відмінності стратегічного аналізу та інших видів аналітичних досліджень, при розкритті змісту конкурентоспроможності підприємства як об'єкта

стратегічного аналізу; порівняльний комплексний рейтинговий аналіз – для оцінки внутрішніх критеріїв конкурентоспроможності підприємства; імітаційне моделювання (експертний метод) – при визначенні впливу чинників зовнішнього середовища на конкурентоспроможність підприємства та здійсненні портфельного аналізу, оцінці стратегічної позиції підприємства та його стратегічних альтернатив; кореляційний аналіз – для відбору вихідних показників із системи базових при аналізі внутрішніх критеріїв конкурентоспроможності, обґрунтування вихідної інформації при моделюванні; регресійний аналіз – для розроблення моделей конкурентоспроможності підприємства; дисперсійний аналіз – для перевірки значимості й адекватності моделей конкурентоспроможності підприємства.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, матеріали Державного комітету статистики України, фінансова звітність підприємств галузі птахівництва.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретичних та методичних підходів до стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств, комплексному дослідженні її критеріїв з метою прогнозування розвитку птахівничих підприємств та побудови ефективної стратегії конкуренції. Основні результати дослідження, що складають наукову новизну, полягають у такому:

уперше:

– запропоновано концептуальні основи стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва, що базовані на інтегральній оцінці внутрішніх та зовнішніх критеріїв, дослідженні напрямків діяльності, економіко-математичному моделюванні й прогнозуванні стратегії конкуренції;

удосконалено:

– методичні основи порівняльної комплексної рейтингової оцінки шляхом використання кореляційного аналізу при відборі вихідних показників. Такий підхід уможливив діагностування конкурентоспроможності підприємств на основі даних їхньої публічної звітності, порівняння конкурентоспроможності у просторі та в часі, урахування реальних досягнень конкурентів і реалізацію гнучкого розрахункового алгоритму математичної моделі порівняльного комплексного рейтингового аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва;

– теоретичні засади конкурентоспроможності підприємства, зокрема класифікацію її критеріїв шляхом поділу на внутрішні та зовнішні, що дало змогу адекватно відображати сутність даної категорії та стало основним принципом її аналізу;

набули подальшого розвитку:

– підходи до аналізу факторів мікро- і макросередовища та побудови конкурентної карти ринку. Модель аналізу факторів зовнішнього середовища, що базована на експертному оцінюванні, доповнена математичним алгоритмом

перевірки узгодженості суджень експертів на основі коефіцієнта конкордації Кендалла. Оцінено конкурентну ситуацію на ринку птахівництва України, ідентифіковано найближчих конкурентів та їх відносні позиції;

– визначення стратегічних позицій та конкурентних переваг через використання комплексних багатокритеріальних методів портфельного аналізу, що дало змогу сформуванню ефективної стратегії поведінки підприємств галузі птахівництва в умовах конкуренції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні підходів до здійснення стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва. Висновки та пропозиції, отримані у процесі дослідження, сприятимуть удосконаленню аналізу конкурентоспроможності птахівничих підприємств.

Пропозиції і рекомендації автора щодо аналізу конкурентоспроможності підприємств та вирішення практичних завдань посилення конкурентних переваг на основі комплексних підходів із застосуванням методик портфельного та рейтингового аналізу використані при аналізі ефективності фінансово-господарської діяльності та формуванні стратегії розвитку ВАТ «Тернопільська птахофабрика» (довідка №101 від 09.09.2009р.) та ЗАТ «Чернівецька птахофабрика» (довідка №1542/09 від 25.09.2009р.).

Окремі результати дисертаційного дослідження, а саме методика оцінки стратегічного становища підприємств на вітчизняному ринку птахівництва та авторський підхід до прогнозування конкурентоспроможності, використані Тернопільським відділенням Українського державного фонду підтримки фермерських господарств (довідка №172 від 06.10.2009р.) та головним управлінням агропромислового розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка №10-4/25-138 від 17.09.2009р.) при формуванні загальної стратегії фінансово-господарської діяльності птахівничих підприємств та оцінці тенденцій їх розвитку.

Розроблені дисертантом теоретичні положення та практичні рекомендації використовуються в навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету (довідка №126-06/2442 від 20.10.2009р.).

Особистий внесок здобувача. Основні положення та висновки дисертації автор розробив особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, що є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались, обговорювались і отримали схвалення на: Міжнародній науково-практичній конференції «Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України» (Тернопіль, 21–22 листопада 2007 р.), V Ювілейній міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції

глобалізації» (Тернопіль, 21–23 лютого 2008 р.), Міжнародній студентсько-аспірантській науковій конференції «Стратегія формування відкритої господарської системи в Україні» (Львів, 16–17 травня 2008 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми і механізми відтворення ресурсного потенціалу в контексті євроінтеграції» (Рівне, 9–10 жовтня 2008 р.), III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Облік, аналіз і контроль в системі управління підприємством: теорія і практика» (Луцьк, 19–21 червня 2009 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (Тернопіль, 23–24 квітня 2010 р.).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 3 д. а. (особисто автору належить 2,7 д. а.), з них 5 статей – у фахових виданнях обсягом 2,0 д. а.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота загальним обсягом 224 сторінки складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 196 найменувань, що займає 18 сторінок, та додатків, розміщених на 34 сторінках. Основний зміст дисертації викладено на 172 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств**» визначено сутність стратегічного аналізу та основні етапи його здійснення, досліджено конкурентоспроможність як об'єкт стратегічного аналізу, розкрито основні критерії конкурентоспроможності підприємств і методи її оцінки.

На основі систематизації теоретико-методичних підходів щодо сутності стратегічного аналізу визначено його особливості. Акцентовано, що в загальній концепції стратегічного аналізу підприємство розглянуте як цілісна система, що дає змогу аналізувати напрямки його діяльності та розвитку в поєднанні зі складовими внутрішнього та зовнішнього середовищ. Стратегічні аналітичні дослідження спрямовані на виявлення ймовірності виникнення ситуацій із високим рівнем невизначеності та ризиковості. З огляду на це, внутрішнє управління підприємством є реакцією на процеси, що здійснювалися у зовнішньому середовищі. Процедури стратегічного аналізу спрямовані як на проблеми раціонального використання й нарощування стратегічного потенціалу, так і врешті – на розвиток в умовах конкурентного середовища. У дисертації обґрунтовано необхідність визначати стратегічний аналіз як систему комплексного дослідження економічних явищ та процесів у їхньому взаємозв'язку й взаємозалежності з факторами зовнішнього і внутрішнього середовищ, які впливають на діяльність господарюючого суб'єкта та визначають формування ефективної стратегічної поведінки для досягнення намічених цілей.

Етапами стратегічного аналізу є, зокрема, такі: виявлення цілей та місії

організації; аналіз середовища організації (оцінка потенціалу, аналіз перспектив зростання, аналіз ринку і стану конкуренції, конкурентоспроможності, стратегічна сегментація, оцінка стратегічної позиції та шляхів диверсифікації); формування й оцінка варіантів стратегії (вибір стратегії, розроблення політики і стратегічних планів організації). Для здійснення стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва у роботі запропоновано такий порядок: аналіз критеріїв конкурентоспроможності підприємства (класифікація критеріїв, обґрунтування показників, що характеризують той чи інший критерій, визначення інформаційної бази та методів їх аналізу); моделювання конкурентоспроможності підприємства (визначення інтегрального показника оцінки конкурентоспроможності, побудова моделей конкурентоспроможності, аналіз напрямків діяльності, визначення міри збалансованості корпоративного портфеля); прогнозування конкурентоспроможності підприємства та вибір ефективної конкурентної стратегії.

Автором доведено, що стратегічний аналіз, як окремий вид аналізу та основний етап стратегічного управління, дає змогу здійснювати вибір, оцінку та контроль стратегії підприємства. Серед стратегій довготермінового виживання чільне місце займають стратегії конкуренції, а конкурентоспроможність підприємства розглянута як один із основних об'єктів стратегічного аналізу.

При розгляді конкурентоспроможності підприємства як об'єкта стратегічного аналізу встановлено, що вона є абсолютно конкретною й може бути достовірно оцінена з урахуванням умов, що виражаються в численних кількісних і якісних параметрах стану зовнішнього та внутрішнього середовищ. Конкурентоспроможності притаманний динамізм і її варто розглядати тільки в межах певного часового інтервалу, що зумовлено специфікою зовнішнього середовища, параметри якого постійно змінюються. Тому виникає необхідність у постійному моніторингу конкурентоспроможності, а стійку конкурентну позицію можна забезпечити за наявності стратегічних цілей, що служать орієнтирами і задають загальний напрям розвитку підприємства. З урахуванням специфіки об'єкта дослідження й наведених узагальнень у дисертації запропоновано визначати конкурентоспроможність як комплексний показник, що відображає домінування окремого підприємства над конкурентами у певному інтервалі часу, за наявного рівня і характеру впливу факторів зовнішнього середовища, за параметрами ефективності фінансово-господарської діяльності, ефективності конкурентної боротьби й спроможністю функціонувати та розвиватися відповідно до намічених стратегічних цілей.

Основним у дослідженні конкурентоспроможності підприємств є визначення її критеріїв. Вони мають адекватно відображати сутність досліджуваного явища та покладені в основу її оцінки. Критерії конкурентоспроможності конкретизують показники, що відображають її рівень та динаміку.

Усю множину критеріїв конкурентоспроможності підприємства у дисертації поділено на дві групи: внутрішні та зовнішні. Аналізувати внутрішні критерії конкурентоспроможності підприємства запропоновано за системою показників ефективності фінансово-господарської діяльності, а зовнішні – за показниками ефективності конкурентної боротьби. З урахуванням класифікації критеріїв обґрунтовано послідовність та методику здійснення стратегічного аналізу. Аналіз конкурентоспроможності підприємства за внутрішнім і зовнішнім критеріями відповідає принципам комплексності та системності, а також дає змогу керівникам підприємства визначити конкурентоспроможність підприємства протягом коротко- та довготермінового періодів.

У розділі 2 «**Стратегічний аналіз критеріїв конкурентоспроможності птахівничих підприємств**» проаналізовано внутрішні та зовнішні критерії конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва, а також запропоновано методику їх комплексного аналізу.

У процесі аналізу внутрішніх критеріїв конкурентоспроможності птахівничих підприємств використано сукупність методів та прийомів комплексної, багатовекторної оцінки основних параметрів ефективності фінансово-господарської діяльності, що уможливорює отримання цілісної уяви про суб'єкт господарювання та його конкурентоспроможність. Зокрема, запропоновано використати порівняльний комплексний рейтинговий аналіз, котрий базований на детермінованому аналізі із розрахунком інтегрального показника методом відстаней:

$$K_j = \sqrt{(1 - \bar{a}_{1j})^2 + (1 - \bar{a}_{2j})^2 + \dots + (1 - \bar{a}_{nj})^2}, \quad (1)$$

де, K_j – рейтингова оцінка для j -о птахопідприємства;

$$x_{ij} = \frac{a_{ij}}{\max a_{ij}}, \quad (2)$$

де, $\max a_{ij}$ – значення найкращого i -о показника; a_{ij} – оцінюваний i -й показник j -о підприємства; $i = 1, 2, \dots, n$; $j = 1, 2, \dots, m$.

Метод відстаней дає змогу вводити до вхідних показників різні економічні показники (вартісні, кількісні, коефіцієнтні); він також базований на доступній інформації про діяльність підприємства: баланс (форма № 1), звіт про фінансові результати (форма № 2). Для аналізу відібрано п'ять груп базових показників: ліквідності (3 показники), ділової активності (7 показників); рентабельності (5 показників); фінансової стійкості (6 показників); майнового стану (4 показники). У дисертації запропоновано алгоритм відбору вихідних показників із системи базових на основі кореляційного аналізу. Враховуючи тісноту кореляційного зв'язку та подібність показників для подальшого порівняльного комплексного рейтингового аналізу, з двадцяти п'яти базових було відібрано одинадцять вихідних показників: коефіцієнт швидкої ліквідності (X2); коефіцієнт оборотності оборотних активів (X5); коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (X7); коефіцієнт

оборотності кредиторської заборгованості (X8); фондвіддача основних засобів та інших необоротних активів (X10); рентабельність власного капіталу (X12); загальна рентабельність підприємства (X15); фінансова незалежність (X17); коефіцієнт маневреності власного капіталу (X19); коефіцієнт придатності основних засобів (X24); коефіцієнт реальної вартості майна (X25).

Розроблена у дисертації методика аналізу внутрішніх критеріїв базована на збалансованій оцінці системи показників, що відображають найвагоміші аспекти діяльності та містять узагальнені висновки про результати фінансово-господарської діяльності птахівничих підприємств. Такий підхід дав змогу оцінювати конкурентоспроможність птахівничих підприємств із використанням даних їх публічної звітності, визначати реальні досягнення конкурентів за кожним із розрахованих показників та реалізувати гнучкий розрахунковий алгоритм, у якому враховано переваги математичної моделі порівняльного комплексного рейтингового аналізу.

Друга група критеріїв – зовнішні фактори впливу на підприємства галузі птахівництва, які поділяються на фактори макро- та мікросередовища. Макросередовище створює загальні умови господарювання і безпосередньо не впливає на діяльність підприємства. Аналіз різних компонентів мікросередовища показав, що найбільше на птахівничі підприємства впливають конкуренти. Доведено, що показником, який узагальнено відображає результат конкурентної боротьби, є частка ринку, котру займає підприємство.

Ринкова частка – основний показник конкурентної карти, що формується на основі матриці, базованої на перехресній класифікації розміру та динаміки часток ринку. Дослідження теоретичних, методичних, організаційних і практичних питань побудови конкурентної карти ринку забезпечило визначення особливостей розвитку конкурентної ситуації, міри домінування підприємств на ринку птахівництва, оцінювання найближчих конкурентів та їх порівняльної позиції. Пропонована методика стратегічного аналізу зовнішніх критеріїв конкурентоспроможності птахівничих підприємств передбачає дослідження широкого кола факторів мікро- і макросередовища та отримання результатів при прийнятті стратегічних рішень.

Для комплексного аналізу критеріїв конкурентоспроможності, визначення стратегічного становища та оцінки перспектив розвитку ВАТ «Тернопільська птахофабрика» у дисертації використано метод SPACE-аналізу. Він дає змогу здійснити ідентифікацію та вибір репрезентативної підмножини характеристик діяльності підприємства, впорядкувати їх і зважити за ступенем суттєвості для прийняття рішень. При використанні SPACE-аналізу виділено чотири групи критеріїв оцінки діяльності підприємства: фінансове становище; конкурентоспроможність підприємства; привабливість галузі; стабільність середовища. Результати зважених оцінок критеріїв (табл. 1.) зафіксовані у системі координат XOY, в якій кожна половина осей X і Y відображає відповідну групу критеріїв.

**Результати зважених оцінок критеріїв
ВАТ «Тернопільська птахофабрика» за методом SPACE-аналізу**

№ з/п	Критерії	Зважена оцінка, балів
1	Фінансовий стан (ФС)	1,95
2	Конкурентоспроможність підприємства (КП)	2,95
3	Привабливість галузі (ПГ)	3,1
4	Стабільність середовища (СС)	2,25

Вектор рекомендованої стратегії (рис. 1) побудований за координатами точки Р (Х; Y) за формулами:

$$X = ПГ - КП = 3,1 - 2,95 = 0,15;$$

$$Y = ФС - СС = 1,95 - 2,25 = -0,3.$$

Рекомендованою є конкурентна стратегія – це поведінка розвідника, прагнення дослідити якнайбільше альтернатив. В основі поведінки – нежорсткий децентралізований контроль, інколи – неповне розкриття потенціалу. Дана позиція характерна для привабливих ринків у стабільному середовищі. Підприємство має безсумнівну конкурентну перевагу, тому основні зусилля керівництва доцільно спрямувати на її збереження з використанням наявного фінансового потенціалу.

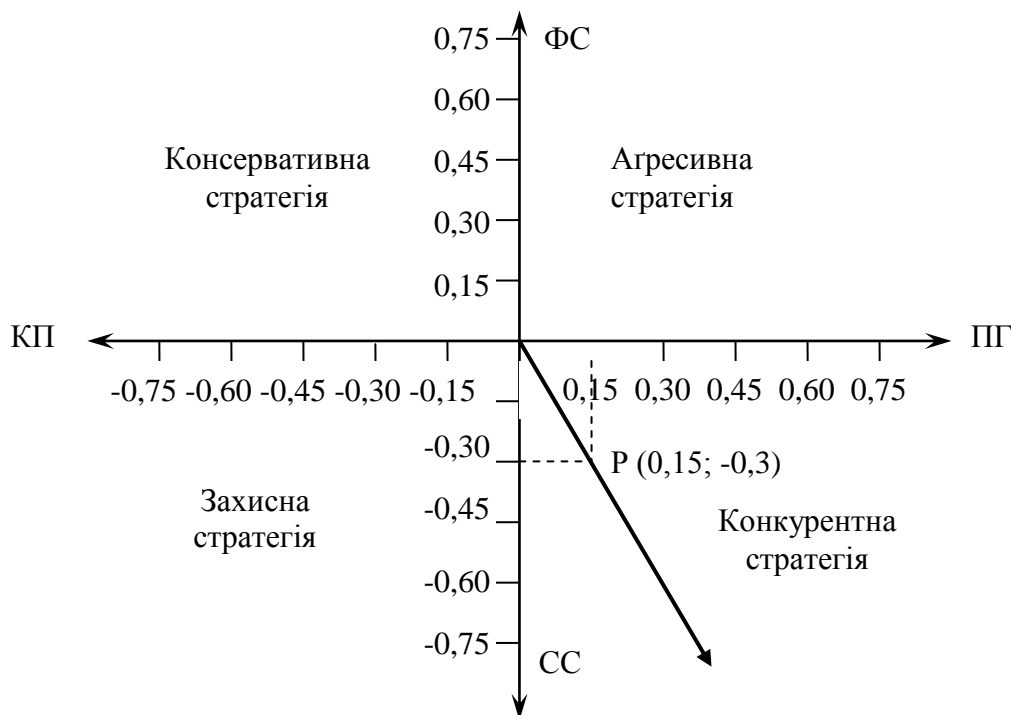

Рис. 1. Вектор рекомендованої стратегії за методом SPACE-аналізу.

У розділі 3 «**Моделювання стратегії конкурентоспроможності птахівничих підприємств**» запропоновано аналітичну модель конкурентоспроможності підприємств, здійснено аналіз напрямків діяльності та оцінено основні тенденції розвитку птахівничих підприємств.

Дослідження конкурентоспроможності підприємства свідчить про наявність багатьох методів її аналізу. Втім, особливості птахівничої галузі потребують розроблення індивідуальних підходів до аналізу, моделювання та прогнозування показника конкурентоспроможності і формування стратегії конкуренції. У дисертації запропоновано визначати конкурентоспроможність підприємства як комплексний показник, котрий розраховують на основі локальних, часткових показників. Інтегрування впливу низки часткових показників дає змогу визначити комплексну конкурентоспроможність і виміряти якісні та кількісні характеристики її критеріїв. Інтегральний показник конкурентоспроможності підприємства (КП), із урахуванням дії внутрішніх (КП_{в.к.}) і зовнішніх критеріїв (КП_{з.к.}), запропоновано обчислювати як суму їх часткових показників:

$$КП = КП_{в.к.} + КП_{з.к.} \quad (3)$$

Внутрішній критерій конкурентоспроможності (КП_{в.к.}) описують показники, за котрими здійснено порівняльний комплексний рейтинговий аналіз: коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл}$); коефіцієнт оборотності оборотних активів ($K_{о.о.а.}$); коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{о.д.з.}$); коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{о.к.з.}$); фондвіддача основних засобів та інших необоротних активів ($\Phi_{о.з.}$); рентабельність власного капіталу ($P_{в.к.}$); загальна рентабельність підприємства ($P_з$); фінансова незалежність ($K_{ф.н.}$); коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{м.в.к.}$); коефіцієнт придатності основних засобів ($K_{п.о.з.}$); коефіцієнт реальної вартості майна ($K_{р.в.м.}$).

Із урахуванням специфіки птахівничої галузі та суджень експертів внутрішній критерій конкурентоспроможності запропоновано розраховувати за формулою:

$$КП_{в.к.} = 0,04K_{шл.} + 0,1K_{о.о.а.} + 0,025K_{о.д.з.} + 0,025K_{о.к.з.} + 0,15\Phi_{о.з.} + 0,2P_{в.к.} + 0,2P_з + 0,17K_{ф.н.} + 0,045K_{м.в.к.} + 0,03K_{п.о.з.} + 0,015K_{р.в.м.} \quad (4)$$

Зовнішній критерій конкурентоспроможності підприємств (КП_{з.к.}) визначається ринковою часткою (D_i), котра узагальнено відображає результат конкурентної боротьби та міру домінування підприємства на ринку. При визначенні ринкових часток птахівничих підприємств поряд із обліковими даними використовують узагальнені галузеві показники. Конкурентоспроможність підприємства за зовнішнім критерієм (КП_{з.к.}) обчислено за формулою:

$$КП_{з.к.} = D_i = \frac{Q_i}{\sum Q_i} \quad (5)$$

де, Q_i – реалізація продукції i -м птахопідприємством, тис. шт. (тис. грн.).

Використання на практиці запропонованої методики дає змогу провести кількісний та якісний аналіз критеріїв конкурентоспроможності й здійснити її інтегральну оцінку. Кількісний аналіз передбачає розрахунок конкурентоспроможності підприємства за внутрішніми та зовнішніми критеріями, на основі яких обчислюють інтегральну конкурентоспроможність птахівничих підприємств (табл. 2).

**Кількісна оцінка інтегрального показника
конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва**

№ з/п	Птахопідприємства	Роки			
		2006	2007	2008	2009
1	ВАТ «Тернопільська птахофабрика»	0,675	0,379	0,359	0,773
2	ВАТ «Отрадівська птахофабрика»	1,469	0,668	0,735	1,167
3	ВАТ «Київська птахофабрика»	1,361	0,859	0,787	0,063
4	ВАТ «Куйбишевська птахофабрика»	1,138	0,982	1,686	0,828
5	ВАТ «Зарічна птахофабрика»	0,981	0,589	0,913	0,910
6	ВАТ «Птахогосподарство ім. Путивльських Партизан»	1,301	0,863	-7,377	0,895
7	ВАТ «Птахорадгосп «Мирний»	0,447	0,316	0,462	0,002
8	ВАТ «Племптахрадгосп «Броварський»	0,875	0,511	0,726	-0,196
9	ВАТ «Птахогосподарство «Червоний Прапор»	1,178	0,731	0,528	0,413
10	ВАТ «Партизан»	1,784	1,982	2,555	3,359

Для якісного аналізу використано матричний підхід на основі матриці конкурентоспроможності. Для побудови матриці визначено середні значення критеріїв конкурентоспроможності серед підприємств галузі птахівництва, що потрапили до вибірки. Підприємствам, фактичні значення критеріїв котрих вищі за середні, присвоєно значення «1», в іншому випадку – «0». На перетині координат матриці знаходять якісні оцінки критеріїв, що визначають конкурентоспроможність підприємства і належать до інтегрального показника. Високою вважають конкурентоспроможність тих підприємств, внутрішні та зовнішні критерії котрих більші за середні. Якщо критерії менші за середньогрупові, то конкурентоспроможність визначають як низьку. У випадку, коли один критерій вищий за середній, а інший нижчий, конкурентоспроможність ідентифікують як середню. Результати якісної оцінки конкурентоспроможності птахівничих підприємств впродовж 2006–2009 рр. наведені в таблиці 3.

Результати кількісного та якісного аналізу конкурентоспроможності підприємств за інтегральним показником і критеріями узгоджені між собою. Низька конкурентоспроможність на більшості досліджених підприємств обумовлена низькими значеннями зовнішніх критеріїв. Основною причиною такого зниження є погіршення матеріально-технічної бази, що призводить до зменшення виробничих потужностей, спаду виробництва та реалізації продукції і, як наслідок, до зменшення ринкової частки підприємства.

Пропонований підхід до аналізу конкурентоспроможності підприємства на основі інтегрального показника дає змогу не лише оцінити стан досліджуваного підприємства порівняно з конкурентами, а й діагностувати критерії, що її визначають. Кількісний та якісний аналіз критеріїв сприяє визначенню рівня конкурентоспроможності та ймовірних методів конкурентної боротьби.

Результати якісної оцінки конкурентоспроможності птахівничих підприємств за внутрішніми та зовнішніми критеріями

№ з/п	Птахопідприємства	Роки			
		2006	2007	2008	2009
1	ВАТ «Тернопільська птахофабрика»	[0; 0] низька	[0; 0] низька	[1; 1] Висока	[0; 1] Середня
2	ВАТ «Отрадівська птахофабрика»	[1; 1] висока	[0; 0] низька	[1; 0] Середня	[1; 0] Середня
3	ВАТ «Київська птахофабрика»	[1; 1] висока	[1; 1] висока	[1; 1] Висока	[0; 1] Середня
4	ВАТ «Куйбишевська птахофабрика»	[1; 0] середня	[1; 0] середня	[1; 0] Середня	[1; 0] Середня
5	ВАТ «Зарічна птахофабрика»	[0; 0] низька	[0; 0] низька	[1; 0] Середня	[1; 1] Висока
6	ВАТ «Птахогосподарство ім. Путивльських Партизан»	[1; 0] середня	[1; 0] середня	[0; 0] Низька	[1; 0] Середня
7	ВАТ «Птахорадгосп «Мирний»	[0; 0] низька	[0; 0] низька	[1; 0] Середня	[0; 0] Низька
8	ВАТ «Племптахрадгосп «Броварський»	[0; 0] низька	[0; 0] низька	[1; 0] Середня	[0; 0] Низька
9	ВАТ «Птахогосподарство «Червоний Прапор»	[1; 0] середня	[0; 0] низька	[1; 0] Середня	[0; 0] Низька
10	ВАТ «Партизан»	[1; 1] висока	[1; 1] висока	[1; 1] Висока	[1; 0] Середня

Ефективними методами формування стратегії конкурентоспроможності підприємства та визначення його позиції щодо конкурентів є матричні методи стратегічного аналізу. Для оцінки збалансованості товарного портфеля птахівничих підприємств рекомендовано використати моделі консалтингових фірм BCG, McKinsey/General Electric, ADL та компанії Shell/DPM.

Результати портфельного аналізу конкурентоспроможності свідчать, що в умовах підвищення динамічності середовища підприємство має обрати конкурентну стратегію, спрямовану на захист досягнутих позицій та утримання частки ринку на досягнутому рівні. Для досягнення конкурентоспроможності необхідно орієнтуватися на споживачів та конкурентів. При першому підході рекомендовано стратегію збалансування господарського портфеля і стратегію диференціації. Другий підхід передбачає детальний аналіз інвестицій за критерієм ефективності, розширення виробництва, лідерства у ціноутворенні. За чітко вираженої незбалансованості господарського портфеля стратегія має бути орієнтована на фінансову підтримку перспективних напрямків виробництва. Здійснення значних капіталовкладень забезпечить досягнення високих темпів зростання продажів за даним напрямком діяльності й перетворить його зі споживача у генератора коштів.

Прогностичність стратегічного аналізу – одна з основних передумов визначення стратегії розвитку підприємства. Регулярні розрахунки в процесі стратегічного аналізу значно підвищують ефективність управління конкурентоспроможністю підприємства і сприяють формуванню уявлень про перспективи її зміни. Досягнення цієї мети стає можливим за рахунок використання такої функції стратегічного аналізу як прогнозування.

У дисертації для моделювання стратегії конкурентоспроможності птахівничого підприємства запропоновано використати прогнозування на основі експоненціального згладжування. Доцільність застосування такого підходу обумовлена тим, що конкурентоспроможність підприємства формується під впливом багатьох факторів, частину з котрих виділити неможливо. Аналітичні процедури та прогнозування виконано у статистичному пакеті Statistica 6.0. При прийнятті рішення щодо використання результатів прогнозування для моделювання стратегії конкурентоспроможності птахівничого підприємства розглянуто інтегральні характеристики якості прогнозу. Встановлено, що результати прогнозування є достовірними, основні тенденції динаміки інтегрального показника конкурентоспроможності враховані й використані при моделюванні стратегії конкурентоспроможності птахівничих підприємств.

ВИСНОВКИ

У дисертації досліджено актуальну проблему стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва, що стало основою узагальнюючих висновків та пропозицій для подальшого розвитку теорії стратегічного аналізу, управління конкурентоспроможністю підприємства та вирішення практичних завдань посилення конкурентних позицій птахівничих підприємств:

1. Узагальнення науково-теоретичних підходів до сутності стратегічного аналізу дало змогу уточнити його трактування як системи комплексного дослідження економічних явищ та процесів у їх взаємозв'язку і взаємозалежності з факторами зовнішнього й внутрішнього середовищ, що впливають на діяльність господарюючого суб'єкта та визначають напрямки формування ефективної стратегічної поведінки для досягнення намічених цілей.

2. Основними етапами стратегічного аналізу як окремого виду економічного аналізу є: виявлення цілей та місії підприємства; аналіз середовища (оцінка потенціалу, аналіз перспектив зростання, аналіз ринку і стану конкуренції, аналіз конкурентоспроможності, стратегічна сегментація, оцінка стратегічної позиції та шляхів диверсифікації); формування й оцінка варіантів стратегії.

3. Конкурентоспроможність як об'єкт стратегічного аналізу – це комплексний показник, котрий відображає домінування підприємства над конкурентами протягом певного інтервалу часу, за наявних рівня і характеру впливу факторів зовнішнього середовища, за параметрами ефективності фінансово-господарської діяльності,

ефективності конкурентної боротьби й спроможністю функціонувати і розвиватися відповідно до намічених стратегічних цілей.

4. Дослідження методичних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства засвідчило, що основним для аналізу конкурентоспроможності підприємства є її критерії. Пропонована класифікація критеріїв передбачає застосування до кожного з них індивідуальної методики аналізу, відповідає вимогам комплексності та системності дослідження і допоможе достовірно визначати конкурентоспроможність у коротко- та довготерміновому періодах та формувати ефективну стратегію конкуренції.

5. Вдосконалення методики порівняльної комплексної рейтингової оцінки шляхом використання кореляційного аналізу при відборі показників і застосування комплексного, багатовекторного підходу до аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності як основного внутрішнього критерію дало змогу діагностувати конкурентоспроможність підприємств на основі даних їх публічної звітності, порівняння конкурентоспроможності у просторі та в часі, поєднання в аналізі довготермінового й короткотермінового періодів, урахування реальних досягнень конкурентів і реалізації гнучкого розрахункового алгоритму, в основі якого – переваги математичної моделі порівняльного комплексного рейтингового аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва.

6. Розроблена методика аналізу зовнішніх критеріїв конкурентоспроможності підприємств передбачає дослідження факторів мікро- і макросередовища, дає змогу оцінити особливості розвитку конкурентної ситуації, міру домінування підприємств на ринку птахівництва України, визначити найближчих конкурентів, проаналізувати їх ринкову частку, побудувати конкурентну карту ринку.

7. За методикою комплексного аналізу внутрішніх та зовнішніх критеріїв (SPACE-аналіз) визначено стратегічні позиції і конкурентні переваги підприємства галузі птахівництва. Її застосування допомогло розробити загальну стратегію поведінки підприємства в умовах конкуренції. Рекомендованою для досліджуваного підприємства є стратегія конкуренції, котра передбачає спрямування ресурсів підприємства та зусиль керівництва на стабілізацію фінансового стану, захист конкурентних позицій і утримання зайнятої ринкової ніші.

8. Пропонована модель аналізу конкурентоспроможності підприємств дала змогу оцінити стан досліджуваного підприємства загалом, визначити його конкурентоспроможність серед групи конкурентів, провести кількісну та якісну діагностику критеріїв конкурентоспроможності, розрахувати її інтегральне значення та розробити управлінські рішення щодо поліпшення конкурентних позицій та вибору ефективного методу конкурентної боротьби. Доведено, що основною причиною недостатньої конкурентоспроможності птахівничих підприємств є низькі значення зовнішніх критеріїв. Оскільки ринкова частка – основний показник зовнішнього критерію, то за напруженої конкурентної ситуації і жорсткої

конкуренції між товаровиробниками на ринку птахівництва саме позитивна динаміка частки ринку сприятиме підвищенню ефективності діяльності.

9. Здійснена оцінка стратегічного становища підприємства на вітчизняному ринку птахівництва з використанням методик BCG, McKinsey/General Electric, Shell/DPM та ADL/LC дала змогу визначити цінність різних напрямків діяльності підприємства, обрати ефективну стратегію дій щодо виробництва і реалізації продукції, сформулювати механізм перерозподілу фінансових потоків між різними видами виробництва, запропонувати загальні й уточнюючі стратегії конкуренції та описати загальну модель поведінки підприємства.

10. Із використанням пропонованого механізму прогнозування конкурентоспроможності птахівничого підприємства на основі експоненціального згладжування визначено основні тенденції розвитку птахівничих підприємств, оцінено зміну рівня конкурентоспроможності протягом 2010–2014 рр., встановлено потенційних лідерів й аутсайдерів у майбутньому.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Бурденюк Т. Г. Теоретичні аспекти стратегічного аналізу / Т. Г. Бурденюк // Научный журнал. Культура народов Причерноморья. – № 102. – 2007. – С. 60-64.
2. Бурденюк Т. Г. Концептуальні підходи до визначення конкурентоспроможності підприємств / Т. Г. Бурденюк, І. Д. Фаріон // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці: Книги XXI, 2008. – Вип. III. Економічні науки. – С. 115-127. Особистий внесок дисертанта: проаналізовано та систематизовано науково-теоретичні підходи до трактування конкурентоспроможності підприємства (0,48 д.а.).
3. Бурденюк Т. Г. Аналітичні методики оцінювання конкурентоспроможності підприємств / Т. Г. Бурденюк // Вісник НУВГП. Зб. наук. праць. Економіка. Частина 2. Вип. 4 (44). – Рівне, 2008. – С. 180-188.
4. Бурденюк Т. Г. Стратегічний аналіз факторів зовнішнього середовища / Т. Г. Бурденюк // Зб. наук. праць [за ред. д. с-г. н., проф., академіка АН ВШ України, М. І. Бахмата.] – Кам'янець-Подільський, 2009. – С. 406-411.
5. Бурденюк Т. Г. Аналіз внутрішніх критеріїв конкурентоспроможності підприємств / Т. Г. Бурденюк // Зб. наук. праць [за ред. д.е.н., проф. З. В. Герасимчука.]. Вип. 7 (25). – Луцьк, 2010. – С. 214-223.

В інших виданнях:

6. Бурденюк Т. Г. Експрес-діагностика кризового фінансового стану підприємства / Т. Г. Бурденюк // Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу, контролю та аудиту у сфері надання послуг: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 грудня 2005 р., – Тернопіль: Економічна думка, 2005 р. – С. 181-186.

7. Бурденюк Т. Г. Проблеми та перспективи розвитку малих підприємств та оцінка їх фінансових результатів / Т. Г. Бурденюк, І. Д. Фаріон // Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових трансформацій: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 16-17 лютого 2006 р. Т 2. – Вінниця: Книга-Вега, 2006. – С. 155-159. Особистий внесок дисертанта: здійснено аналіз фінансових результатів малих підприємств (0,2 д.а.).

8. Бурденюк Т. Г. Стратегічні аналітичні дослідження в управлінні підприємством / Т. Г. Бурденюк // Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 листопада 2007 р. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – С. 131-134.

9. Бурденюк Т. Г. Особливості стратегічного аналізу як окремого напрямку аналітичних досліджень / Т. Г. Бурденюк // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність і тенденції глобалізації: Збірник тез доповідей П'ятої ювілейної міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, 21-23 лютого 2008 р. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – С. 401-403.

10. Бурденюк Т. Г. Методичні підходи до аналізу конкурентоспроможності підприємств / Т. Г. Бурденюк // Стратегія формування відкритої господарської системи в Україні: Матеріали Міжнар. наук. студ.-асп. конф., 16-17 травня 2008 р. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – С. 39.

11. Бурденюк Т. Г. Рейтингова оцінка як метод аналізу конкурентоспроможності підприємств АПК / Т. Г. Бурденюк // Облік і контроль на підприємствах АПК: стан і перспективи розвитку: Матеріали III-ої Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 жовтня 2008 р. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 31-33.

12. Бурденюк Т. Г. Метод експертних оцінок в контексті аналізу факторів зовнішнього середовища підприємства / Т. Г. Бурденюк // Облік, аналіз і контроль в системі управління підприємством: теорія і практика: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 19-21 червня 2009 р. – Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2009. – С. 85-89.

13. Бурденюк Т. Г. Критерії конкурентоспроможності та їх оцінка / Т. Г. Бурденюк // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 квітня 2010 р. – Тернопіль, Крок, 2010. – С. 39-41.

АНОТАЦІЯ

Бурденюк Т. Г. – Стратегічний аналіз конкурентоспроможності підприємств. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2011.

Дисертація присвячена розробці теоретико-методичних положень та практичних питань здійснення стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва.

У роботі визначено зміст стратегічного аналізу та обґрунтовано основні етапи його проведення. Дослідження теоретичних основ конкурентоспроможності як об'єкту стратегічного аналізу дало змогу визначити систему критеріїв, котра стала базою для адекватної її оцінки. Запропоновано класифікацію критеріїв конкурентоспроможності та розроблено індивідуальні підходи їх аналізу.

Обґрунтовано положення концепції стратегічного аналізу конкурентоспроможності підприємств галузі птахівництва на основі інтегрального показника та кількісно-якісного аналізу критеріїв, що його визначають. Для обґрунтування ефективності стратегій конкуренції птахівничих підприємств запропоновано спектр аналітичних моделей конкурентоспроможності, в основу котрих покладено портфельний аналіз, економіко-математичне моделювання та прогнозування.

Ключові слова: стратегічний аналіз, стратегія, конкурентоспроможність, конкуренція, критерій, модель, інтегральний показник, прогнозування, ринок.

АННОТАЦИЯ

Бурденюк Т. Г. – Стратегический анализ конкурентоспособности предприятий. Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности) – Тернопольский национальный экономический университет, Тернополь, 2011.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методических положений и практических вопросов осуществления стратегического анализа конкурентоспособности предприятий отрасли птицеводства.

В работе определено содержание стратегического анализа и обосновано основные этапы его проведения. Исследование теоретических основ конкурентоспособности как объекта стратегического анализа дало возможность определить систему критериев, которая стала базой для адекватной ее оценки. Предложено классификацию критериев конкурентоспособности, а также разработаны индивидуальные подходы их анализа.

Разработана методика анализа внутренних критериев на основе сравнительного комплексного рейтингового анализа и корреляционного анализа. Использование гибкого расчетного алгоритма и преимуществ математической модели рейтинговой оценки дало возможность обосновать комплексный, многовекторный подход к анализу финансово-хозяйственной деятельности птицеводческих предприятий на основе данных их публичной отчетности и реальных достижений конкурентов.

Предложена методика анализа внешних критериев. Проведен анализ факторов макро- и микросреды, определена мера их влияния на птицеводческие предприятия с помощью методов экспертных оценок. Эксперты отобраны за результатами расчета коэффициента компетентности, а согласованность их суждений была проверена коэффициентом конкордации Кендалла. Для анализа рыночных частей предприятий использована матрица формирования конкурентной карты рынка. Разработаны методические подходы к определению особенностей развития конкурентной ситуации, меры доминирования предприятий на рынке птицеводства, определено ближайших конкурентов, проанализирована их сравнительная позиция и построена конкурентная карта.

Осуществлен комплексный анализ критериев конкурентоспособности за методикой SPACE-анализа, оценено стратегическое положение и альтернативы развития предприятий отрасли птицеводства.

Обоснованы положения концепции стратегического анализа конкурентоспособности предприятий отрасли птицеводства на основе интегрального показателя и количественно-качественного анализа критериев, что его определяют. В диссертации конкурентоспособность предприятия рассмотрена как синтетический показатель, который рассчитывается на основе локальных, частичных показателей. Интегрирование влияния ряда частичных показателей позволило определить комплексную конкурентоспособность и измерять качественные и количественные характеристики влияния внутренних и внешних факторов. Установлено, что конкурентоспособность предприятия является абсолютно конкретной и может быть достоверно оценена лишь с учетом условий, которые выражаются в многочисленных количественных и качественных параметрах состояния внешней среды. Поскольку внешняя среда является динамической системой, параметры ее состояния постоянно изменяются, поэтому возникает необходимость в новом оценивании этого явления.

Оценена сбалансированность товарного портфеля птицеводческих предприятий и определены их позиции на отечественном рынке птицеводства. Доказана ценность разных направлений деятельности предприятий отрасли птицеводства, определено стратегию относительно производства и реализации продукции, обосновано схему перераспределения финансовых потоков между разными видами производства, предложены общие и уточняющие стратегии конкуренции.

Для обоснования эффективности стратегий конкуренции птицеводческих предприятий предложен спектр аналитических моделей конкурентоспособности, в основу которых положен портфельный анализ, экономико-математическое моделирование и прогнозирование.

В диссертации для моделирования стратегии конкурентоспособности птицеводческих предприятий предложено использовать прогнозирование на основе экспоненциального сглаживания. Разработанный механизм позволил проанализировать основные тенденции развития птицеводческих предприятий,

оценить изменение конкурентоспособности на перспективу, определить потенциальных лидеров и аутсайдеров. Причиной снижения конкурентоспособности птицеводческих предприятий в прогнозный период является резкое уменьшение значений внутренних критериев. Кроме снижения эффективности финансово хозяйственной деятельности, потеря конкурентоспособности предопределена низким уровнем менеджмента предприятия. Прогноз предусматривает последующую потерю конкурентных позиций, уменьшение рыночной части, сужение или ликвидацию производства. Рекомендованной стратегией прогнозного периода является стратегия конкуренции, поиск альтернативных рынков сбыта продукции, анализ возможностей экспорта и размещения производственных мощностей за рубежом.

Ключевые слова: стратегический анализ, стратегия, конкурентоспособность, конкуренция, критерий, модель, интегральный показатель, прогнозирование, рынок.

SUMMARY

Burdenyuk T. G. Strategic analysis of competitiveness of enterprises. Manuscript.

The dissertation for applying for the candidate of economic scientific degree of speciality 08.00.09 – Accounting, analysis and auditing (according to economic activities) – Ternopil National Economic university, Ternopil, 2011.

Dissertation is focused on development of theoretic-methodical statements and research of practical questions of realization of the strategic analysis of the competitiveness of the enterprise of the poultry farming branch.

The maintenance of the strategic analysis is defined and the main stages of its realization are proved in the dissertation. The research of theoretical bases of competitiveness as an object of strategic analysis has given the chance to define criteria system which became the base of its objective and adequate estimation. The classification of competitiveness criteria is given and individual approaches of their analysis are developed.

The statements of the concept of the strategic analysis of competitiveness of the enterprises of poultry farming branch are developed and proved on a basis of integral indicator and the quantitatively-qualitative analysis of criteria, which define it. For a substantiation of efficiency of strategy of competition of enterprise of poultry farming branch, spectrum of analytical models of competitiveness is offered, which is based on portfolio analysis, economic-mathematical modelling and forecasting.

Key words: strategic analysis, strategy, competitiveness, competition, criterion, model, integral indicator, forecasting, market.